

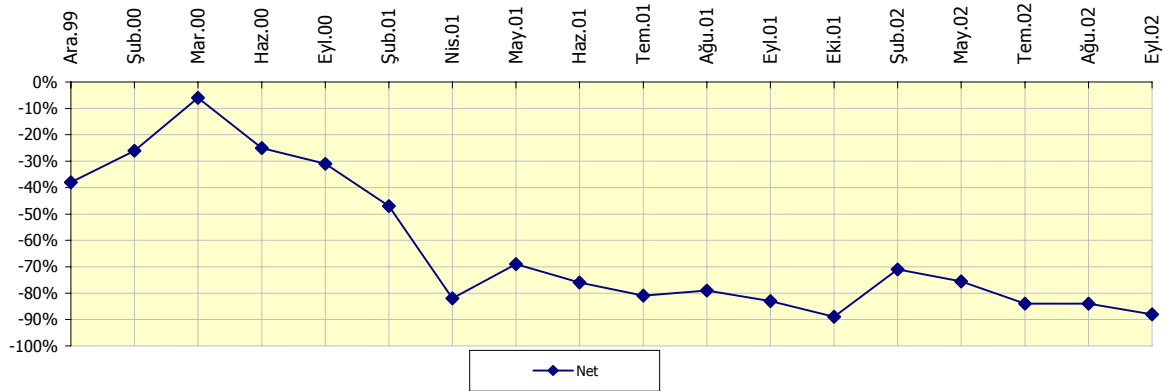
3 Kasım 2002 Seçimlerine Doğru: Senaryolar ve Alternatifler...

Seçime Doğru Giderken Kamuoyu:

3 Kasım 2002 seçimlerine bir haftadan az süre kalmışken, seçimin sonucu açısından bir çok spekülasyon bulunmaktadır. Seçimin normal zamanlamasına –Nisan 2004- bir buçuk yıldan fazla süre kalmışken yapılan bu “baskın” seçimin iktidar partileri açısından en iyi zamanlamada yapıldığını söylemek mümkün değildir. Şubat 2001 krizini takiben doğan toplumsal reaksiyon, Temmuz 2001’de AKP’nin (Adalet ve Kalkınma Partisi) kurulması ile bu partinin seçmen tabanı olarak kendini göstermiştir. Uygulanmakta olan ekonomik programın henüz ekonomik büyümenin yeniden yakalanması gibi meyvaları alınmadan seçime gidilecek olmasını iktidar partileri açısından neredeyse bir intihar vakası olarak tanımlayabiliriz.

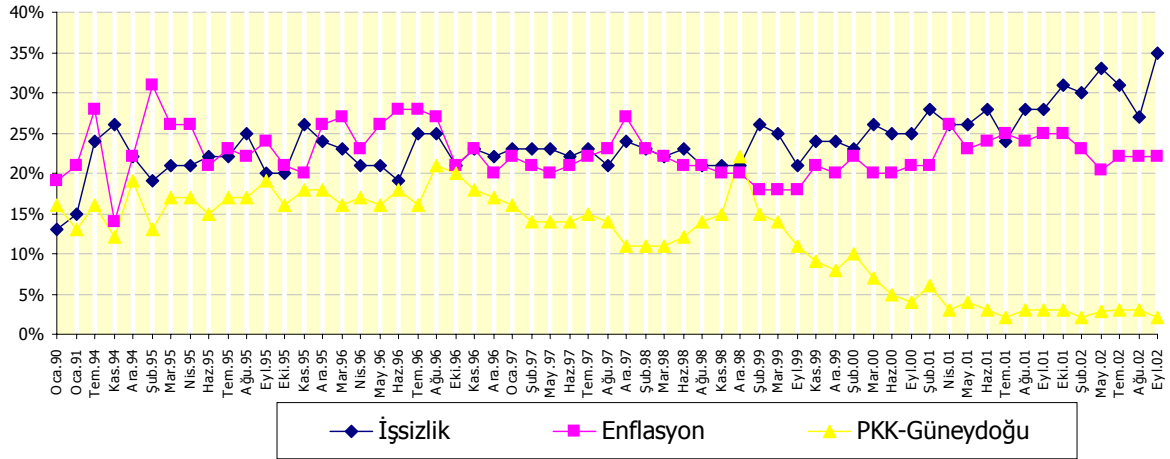
Aşağıdaki grafik kamuoyunun hükümetin çalışmalarını başarılı bulma konusundaki görüşünü göstermektedir. Görüldüğü üzere 2001 Şubat krizini takip eden günlerden itibaren hükümeti başarılı bulanların oranı hızlı bir düşüş göstermektedir. Ekim 2001- Şubat 2002 döneminde görülen kısa bir destek dönemine karşın bugün toplumun yüzde 90’ından fazlası hükümeti başarısız bulmaktadır.

Hükümetin Çalışmalarını Başarılı Bulma

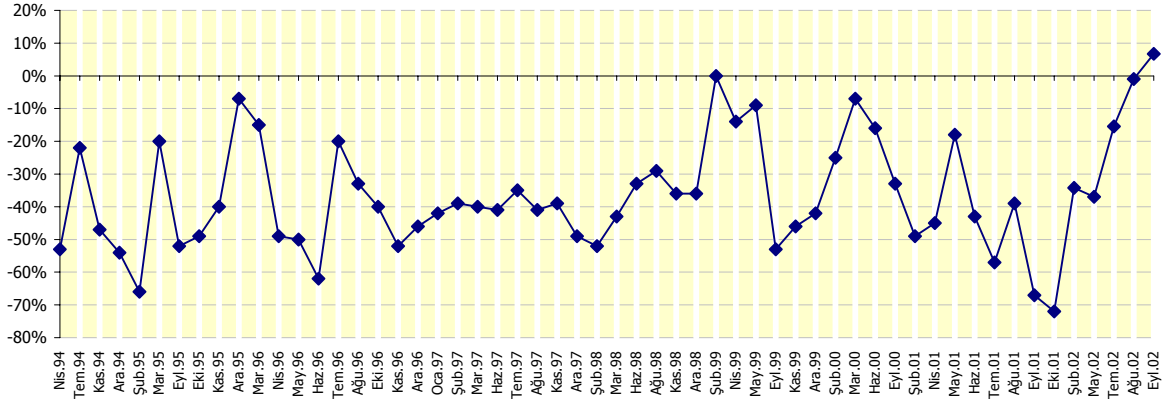
Seçmenlerin Türkiye'nin en önemli sorunu olarak neleri ön plana çıkardıkları konulara bakıldığında Şubat 99'dan itibaren ön plana çıkan "işsizlik" konusunun hala gündemin bir numaralı konusu olduğunu, "enflasyon ve hayat pahalılığı" konusunun ise Şubat 2001 kadar yüksek olmasa da ön planda olduğunu görmekteyiz. 1990'ların önde gelen konusu "terör/PKK" konusu artık gündemde eski yerini işgal etmemektedir. Genel olarak bakıldığında bireysel kaygıları temsil eden "işsizlik" konusunun ve genel kaygıları temsil eden "enflasyon ve hayat pahalılığı" konusunun bu kadar gündemde olmasının, seçmenlerin hükümetin repütasyonu konusundaki negatif tutumunu göstermekte olduğunu söyleyebiliriz. Yukarıdaki grafikte bir arada okunduğunda hükümet partilerinin seçim sonucunda cezalandıracağını söylemek yanlış olmaz.

Türkiye'nin En Önemli Sorunları

Seçim sürecinde seçmenlerin kararlarını veren faktörler hakkında bizi bilgilendiren başka bir grafik de aşağıda yer almaktadır. Seçmenlerin ekonominin genel gidişatı hakkındaki görüşlerinin genel olarak negatif olmasına karşın seçim sürecinin başlamasıyla pozitif değerlere yükseldiği görülmektedir. Özellikle seçimden daha başarılı olmayı hedefleyen AKP ve CHP gibi partilerin destekçilerinin ekonomin önümüzdeki bir sene içerisinde daha iyi olacağı görüşünün daha yaygın olması, seçmenlerin seçim sonrasında daha pozitif bir ekonomik ortama geçileceğini göstermektedir.

Ekonominin Genel Gidişatı (net)

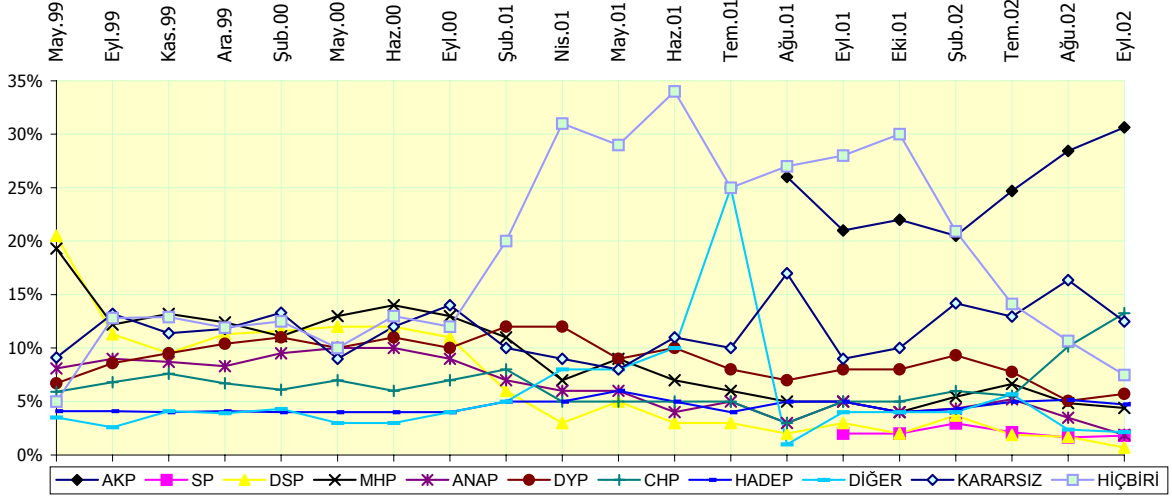
Yukarıda bahsedilen faktörler gözönünde tutulduğunda seçmenlerin hükümetten memnun olmadıkları, bireysel ve genel olarak kaygılar taşıdığı ve seçim sürecine girilmesiyle genel bir iyimserlik havasının oluştuğu görülmektedir. Bu durumu seçmenin hükümet eden partileri cezalandırıp bu kez şanslarını muhalefet partilerinden birinde deneyecekleri olarak yorumlayabiliriz.

Kamuoyu ve Partiler:

Aşağıdaki grafikte 1999 seçimlerinden bu yana seçmenlerin hangi partiye oy vereceksiniz sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir. Daha önce sunulan grafiklere benzer bir şekilde 2001 krizinin seçmenlerin kararlarında etkili olduğunu görmeyiz. Daha önce yüzde 15 civarlarında dolaşan “hiçbiri” yanıtlarının oranı Nisan 2001’de yüzde 30’a, Haziran 2001’de yüzde 35’e kadar yükselmiştir. Ekim 2001 tarihinden itibaren azalan bu yanıtlar, en son yüzde 10’un altına kadar düşmüştür. Bu seçmenlerin seçim yaklaştıkça daha kararlı hale geldiklerini göstermektedir.

Bu grafiğin en ilginç bulgusu partinin kuruluş aşamasında olduğu Temmuz 2001 tarihinden itibaren AKP’nin yüzde 20’nin üzerinde oylarla birinci parti olmasıdır. Temmuz 2002’den itibaren AKP’nin oy oranı yükselmeye devam etmiş ve son araştırmalarda yüzde 30 sınırına dayanmıştır. Bu açıdan AKP’nin bu seçimden birinci çıkma olasılığının sürpriz olarak algılamak yanlış olacaktır. Temmuz ayından itibaren CHP’nin de yükseldiğini ve ikinci parti olarak ortaya çıktığını görmekteyiz. İktidar partileri olan DSP, MHP ve ANAP’ın baraj altında kaldıklarını, DYP ve Genç Parti’nin baraja yakın seyrettiklerini görmekteyiz.

Yukarıda bahsettiğimiz muhalefetten yana tercih beklentisinin neredeyse gerçekleştiğini de söylememiz mümkündür.

Aşağıdaki tablo Temmuz 2001'den bu yana siyasi partilerin oy oranlarında yaşanan değişimi göstermektedir. AKP'nin yukarıda bahsedilen yükselmesi aşağıda açıkça görülmektedir. CHP'nin Ağustos 2002'de Kemal Derviş'in de katılımıyla başlayan yükselmesinin Ekim ayında durakladığını görmekteyiz. Benzer bir duraklama hızlı bir başlangıç yapan Genç Parti'de de yaşanmaktadır. Ekim ayı sonuçlarımız GP'nin barajı aşıp aşmayacağı konusunda çok kesin olmamakla beraber aşacağı yönünde bir bilgi vermektedir. DYP, MHP ve HADEP'in yüzde 6 civarlarında destek aldığını ANAP, DSP ve SP'nin düşük oranlarda oy alacaklarını söyleyebiliriz.

	Temmuz 2002	Ağustos 2002	Eylül 2002	Ekim 2002
AKP	24.7	27.8	30.6	29.1
CHP	5.5	10.2	13.3	11.8
GP		5.2	11.1	9.2
DYP	7.8	5.1	5.7	6.3
HADEP	5.0	5.2	4.1	5.8
MHP	6.6	4.8	4.4	5.1
ANAP	5.2	3.5	1.9	2.4
Diğer	5.7	2.4	2.9	1.9
SP	2.1	1.6	1.8	1.8
DSP	1.9	1.7	0.7	1.1
YTP	7.5	3.4	1.9	0.7
Kararsız	13.0	16.3	12.5	17.1
Hiçbiri	14.1	10.7	7.5	6.1

Cevap Yok	0.9	2.1	1.7	1.5
-----------	-----	-----	-----	-----

Ekim 2002 sonuçlarından yola çıkılıp, kararsız yanıtı verenler diğer partilere dağıtıldığında AKP'nin yüzde 38.6 civarında bir oy oranı ile birinci parti olacağı, CHP'nin yüzde 16, Genç Parti'nin yüzde 12.3 ile ikinci parti olacağı, DYP, MHP ve HADEP'in ise baraja yakın oylar alacağını söyleyebiliriz. Son sayılan üç partiden ikisinin barajı geçme olasılığının bulunduğunu söylemekte fayda bulunmaktadır. Hata payları çerçevesinde bu iki parti de iki puan civarında bir kazanımla barajı geçebilir ve mecliste temsil edilebilir.

	Eki.02
ANAP	3.2
DYP	8.3
CHP	15.7
SP	2.3
DSP	1.5
MHP	6.8
HADEP	7.7
Adalet ve Kalkınma Partisi	38.6
Yeni Türkiye(İsmail Cem in Partisi)	0.9
Genç Parti	12.3
Diğer	2.5

Olası Seçim Sonuçları:

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak olası seçim sonuçlarının değerlendirildiği bir dizi simülasyon çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- AKP, CHP'yle beraber barajı geçen iki partiyi oluşturduğu her durumda tek başında iktidardır. CHP'nin yüzde 18'in altında, AKP'nin yüzde 30 civarında oy alması durumunda AKP, Anayasayı tek başına değiştirecek çoğunluğa sahip olacaktır.
- AKP,Genç Parti'nin Meclise giren üçüncü parti olduğu her senaryoda 65-94 aralığında sandalyeye sahip olurken, 310-342 arasında milletvekilliği çıkaracaktır.
- DYP, meclise giren üçüncü parti olduğunda 90 ile 120 arasında sandalye çıkarırken, bu aralık AKP için 280 ile 320 arasında olacaktır.
- MHP meclise giren üçüncü parti olursa 73 ile 80 arasında milletvekilliği çıkaracaktır. Eğer bu senaryoda AKP yüzde 30'un altında bir oy oranına sahip olursa bu rakam 90-

95 aralığında olacaktır. AKP yüzde 30'un altında kalırsa 300, yüzde 30'un üzerine çıkarsa 340 civarında milletvekili sahibi olacaktır.

- AKP üç partinin barajı geçtiği durumlarda, yüzde 30'un altında kalırsa 300; üstüne çıkarsa 330-340 milletvekilliği çıkaracaktır. Bu durumun tek istinası DYP'nin meclise giren üçüncü parti olmasıdır.
- Üç partili senaryolarda CHP'nin 150 civarında milletvekili çıkarması beklenmelidir.
- DYP'nin dahil olacağı dört partili senaryolarda AKP'nin tek parti olarak iktidara gelmesi zor gözükmemektedir. Bu senaryolarda DYP 80-90 arasında milletvekili çıkaracaktır. Eğer AKP yüzde 30'un altında kalırsa 100 milletvekilliğine kadar yükselme olasılığı vardır. AKP'nin tek parti olarak iktidara gelebilmesi ancak CHP'nin yüzde 18'in altında kalması ve DYP ve MHP'nin barajı geçen partiler olması durumunda olabilecektir. Birinci alternatifte AKP'nin 260 civarında milletvekili çıkarırken, ikinci alternatifte AKP 290'a kadar yükselebilecektir.
- MHP'nin dahil olduğu dört partili senaryolarda 74-80 arasında milletvekili çıkaracağı, AKP'nin oy oranı yüzde 30 üzerinde olması durumunda 280-290 civarında; aksi taktirde 260 civarında milletvekili çıkarması beklenmelidir.
- Genç Parti, 4 partili senaryolarda 55-60 civarında milletvekili çıkaracaktır. AKP 260 civarında milletvekili çıkarırken, barajı geçen son iki partinin MHP ve GP olması durumunda milletvekili sayısı 300'e kadar yükselebilecektir.
- Dört partili senaryolarda CHP'nin yüzde 18 oy oranının altında kalırsa 105-110; üzerinde oy alırsa 120-130 civarında milletvekili çıkarması beklenmelidir.
- Beş partili hiçbir senaryoda AKP'nin tek başına iktidar olma olasılığı yoktur. Eğer yüzde 30'un üzerinde oy sahibi olursa 260, altında oy sahibi olursa 230 civarında milletvekili çıkarması beklenmelidir.
- Beş partili senaryolarda CHP'nin 105-115, DYP'nin 70-85, MHP'nin 70-75 ve GP'nin 45-55 civarında milletvekili çıkarması beklenmelidir.
- AKP 3 partili senaryoların tamamında, 4 partili senaryoların da yüzde 30'u geçtiği durumlarda tek parti olarak iktidara gelmesi beklenmelidir.
- Sonuç olarak bu seçimler sonunda AKP'nin tek parti olarak iktidara gelmesinin büyük bir olasılıkla gerçekleşeceğini söylemek mümkündür.
- Eğer AKP yüzde 30'un altında oy alırsa ve meclis 4 ya da 5 partiden oluşursa, AKP mecliste her istediği partiyle koalisyon kuracağını da belirtebiliriz.